

LI2023/03401

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Remissvar över Renmarksutredningens delbetänkande, SOU 2023:46

Sveriges Allmänningskogars Förbund företräder 21 besparings- och allmänningskogar i Dalarna och Norrbotten, vilka tillsammans äger mer än 670 000 ha skog. En av många funktioner förbundet fyller är att besvara remisser ur ett perspektiv som redogör för våra medlemmars förutsättningar och behov. Vår organisation representerar många delägare med starka intressen kring jakt och fiske varav många verkar i västra delarna i Norrbotten och Dalarna.

Sammanfattning

Sveriges Allmänningskogars Förbund avslår delbetänkandet i dess helhet.

- **JURIDISK GRUND SAKNAS**
Girjasmålets domskäl uppfyller inte på långa vägar kravet på att "frågan ställts utom rimligt tvivel". Domen är heller inte tillräckligt omfattande för att ligga till grund för renmarkskommitténs arbete eftersom domen gäller en enskild sameby i en avgränsad del av Sverige.
- **URMINNES HÄVD RISKERAR FÅ FÖRETRÄDE GENTEMOT ÄGANDERÄTTEN MED OPROPORTIONERLIGA FÖLJDER**
Det finns uppenbara risker att även privatägd mark påverkas om urminnes hävd fastslås vara en starkare rätt än den grundlagsskyddade äganderätten. Detta trots att kommitténs intention är att privatägd mark inte ska påverkas. Ett beslut där urminnes hävd får företräde riskerar att ge oproportionella följder.
- **KONSEKVENSANALYS SAKNAS**
En konsekvensanalys för följderna av de förslag som framlagts i delbetänkandet saknas eller är högst bristfällig. Utredningskommitténs ledamöter visar i delbetänkandet att dom inte vill eller kan överblicka konsekvenserna av de förslag som lagts fram.

Förslag till tillfällig reglering

Vi motsätter oss förslaget i dess helhet. De tillfälliga regleringar som föreslås träda i kraft 1/7 2024 kommer realistiskt sett inte hinna genomföras innan slutbetänkandet ska lämnas. Vi anser dessutom att tillfälliga lagändringar riskerar styra det fortsatta kommittéarbetet utan att konsekvenserna är ordentligt utredda.

Skiss på framtida reglering

Vi motsätter oss förslaget i dess helhet baserat på:

- Vi anser att tolkningen att Girjasdomen kan tillämpas på hela området är felaktig.
- Rennäringslagens "Sameby ... får ej upplåta rättighet" och Girjasdomen står i konflikt och är inte prövat i domstol.
- Vi anser att kommitténs slutsatser skapar rättsosäkerhet då kommitténs arbete inte berör mark som ägs av Statliga bolag eller privat mark. De ensamrättigheter som kommittén anser Girjasdomen pekar på isoleras i detta delbetänkande till statlig mark som står under statens omedelbara disposition. Vi anser att en konsekvensanalys måste göras kring vad som gäller på privat mark. Vad händer om urminneshävd med bevislättning hävdas på privat mark? Gäller äganderätten eller urminneshävd?
- Vid reservatsbildning på privatägd mark används ofta statligt ägd mark som ersättningsmark. Om sådan mark saknar jakt- och fiskerätt uppstår en mycket prekär situation där delar av markinnehavet för en enskild skulle sakna jakt- och fiskerätt. Även möjligheterna till fastighetsreglering blir då oklara. Denna situation riskerar slå ut andra stora processer i Sverige där man avser att bilda reservat av privatägd mark genom markbyten medelst statlig mark.
- Älgförvaltning måste samordnas över större områden för att uppnå målet med en livskraftig älgstam i balans med fodertillgången. Måluppfyllnaden för nuvarande älgförvaltningssystem är låg, trots att markägarna i förvaltningsgrupperna sitter i majoritet och har möjlighet att påverka jägarna. Om markägarnas rätt att upplåta och därmed påverka jägarna försvinner, kommer det bli ännu svårare att uppnå målen i älgförvaltningen. Markägaren har lagkrav på sig att på sina marker säkerställa att vilttillgång och fodertillgång är i balans, till exempel via återbesogningskravet eller kravet på att nyttja skogsmarkens produktionsförmåga. Incitamentet till en älgstam i balans med fodertillgången ligger hos markägaren och i förlängningen samhället via de krav som ställs på markägaren via brukandet av marken. Dessa krav saknas helt på en jakträttsinnehavare som inte äger mark eller har något markägaransvar.
- Vi kan bara instämma i det kommittén konstaterar att på det enda område där en sameby har rådighet (Girjas) har möjligheterna till jakt och fiske för allmänheten kraftigt begränsats. Det finns all anledning att befara att så skulle ske även på det enorma område som nu utreds.
- Trots att kommittén på många ställen konstaterar att fisket har mindre påverkan på renskötsel så har allt fiske inom Girjas område avlysts från 23 januari till 31 maj 2024 med hänvisning till renar i området. I dagsläget när fiske är tillåtet på av länsstyrelsen hanterad omkringliggande mark så påverkas allmänhet och näringsidkare i mindre omfattning, men en situation där större områden stängs samtidigt skulle få stora konsekvenser.
- Samer och småviltjägare/fiskare har i grunden olika intressen i denna fråga. Att då rådighet skulle tillfalla ena gruppen kommer att leda till än mer konflikter. I kommitténs skiss på framtida inriktning läggs stor vikt vid resonemang kring hur samebyar INTE får utestänga allmänheten från tillgång till jakt. Det visar på att medvetenhet om riskerna finns hos kommittén, men tillräckligt stor hänsyn tas trots detta inte.
- Skissen på framtida reglering med långtgående förändringar i hela hanteringen av jakt och fiske på en stor del av Sveriges yta saknar helt konsekvensanalyser. Det är en mycket allvarlig brist.

Övrigt

- Ursprungsdirektivet ger intryck av ett beställningsjobb som alltför tydligt pekar ut riktningen vad kommitténs betänkande skall resultera i. Det är därför inte konstigt att anta att Sekretariatet har haft förutfattade meningar, men det är desto mer oroande att förslagen genomsyras av en naiv uppfattning om de olika intresseinriktningarnas styrka och därmed de inneboende konflikterna.
- Nu behövs kloka politiska direktiv/beslut som väger ihop de olika intressena så att vi får en utredning som inte bara lutar sig mot juridiska överväganden.
- Tilläggsdirektivet har inte i tillräcklig omfattning inkluderats i delbetänkandet
- Utredningsdirektivet som ger en medvetet kort tidsram för en komplex fråga framtvingar oacceptabla förenklingar och förhastade slutsatser. Utredningen i sin nuvarande form bör läggas ner och tas om från början med ett nytt direktiv med bredare utgångspunkt och nya ledamöter.

Nicklas Samils

Sveriges Allmänningsskogars Förbund